

Mgr. Charlotta Kurcová

září 2011

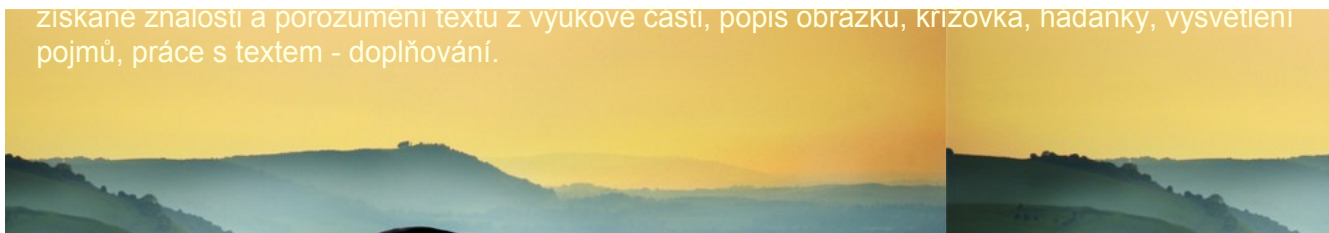
Já a můj svět, Prvouka 1.-3.ročník

Téma: Ptáci

Podtéma: dělení ptáků, stálé a stěhovavé druhy, stavba ptačího těla, ptačí hnízdo.

Anotace: žáci se seznámí s tématem, dělení podle stravy, kterou se živí, seznámení s názvem samice, samce, mláděte, se způsobem života, stavba těla.

Jednotlivá témata jsou rozpracovaná podle schopností žáků pro 3.ročník. Pracovní listy: ověřují získané znalosti a porozumění textu z výukové části, popis obrázku, krizovka, hádanky, vysvětlení pojmů, práce s textem - doplňování.

Dělení ptáků

Plavci

Ptáci plavci jsou málo zastoupená skupina. Patří sem pouze tučňáci. Tito ptáci patří mezi nelétavé druhy. Tělo mají pokryté šupinovitým peřím, které jim umožňuje dobrý pohyb ve vodě a zabraňuje propuštění vody ke kůži. Dobré plavání jim také poskytují křídla, které mají přetvořena na ploutve.

Běžci

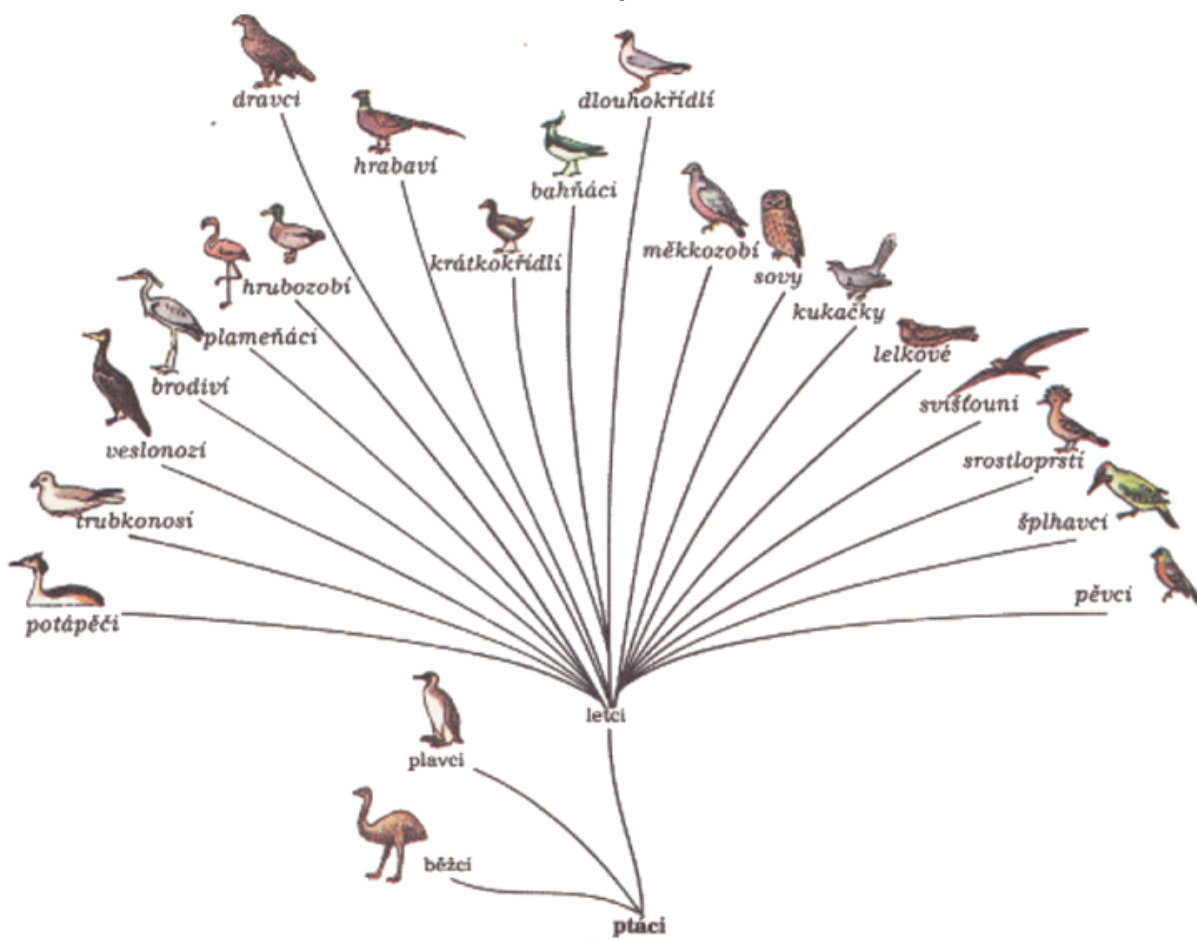
Běžci jsou také nelétaví ptáci, ale na rozdíl od plavců žijí na souši. Mají velmi silné zadní nohy, které jim poskytují rychlý pohyb, zatímco přední nohy mají zakrnělé. Mezi běžce patří pro nás spíše exotické druhy, žijící v Africe, Jižní Americe či v Austrálii. Je to např. pštros, emu, kivi nebo nandu.

Letci

Letci, jak už název napovídá, jsou ptáci, kteří létat mohou. Přední končetiny mají přeměněny na křídla, zatímco zadní jim slouží k pohybu po zemi. Je to nejpočetnější skupina, která zahrnuje několik stovek druhů. Patří sem nejen ptáci, kteří žijí na souši, ale také vodní ptáci. Tito ptáci se nadále také dělí na ptáky stěhovavé a stálé, kteří zůstávají ve stejné zemi po celý rok. Mezi stěhovavé ptáky u nás řadíme např. husu velkou, čápa, vlaštovky či kukačky a mezi domácí vrabce, káně, sýkoru, červenku, kosa, sojku nebo straku.

Dělení ptáků

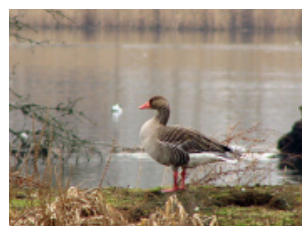

Letci - stěhovavé druhy

Ptáci stěhovavý, tak se nazývají druhy, kteří v zimních měsících odlétají do teplejších oblastí na jih. Každý druh má jiné nároky na teploty a tak odlétají podle toho jak se u nás zima vyvíjí. Tito ptáci odlétají hlavně z důvodu, že zde přes zimu nemají potravu, jelikož brouci nebo hmyz, které požírají přezimují.

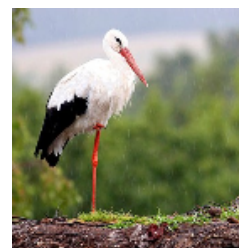
Husa velká

Husa velká patří mezi vodní ptáky, kteří odlétají v době, když začínají vodní plochy zamrzat. Husa velká je předchůdcem husy domácí. Má hnědé tělo i hlavu, ale při letu jsou zespoda vidět světlá křídla. Husy létají v hejnech, které tvoří útvar podobný písmenu V. Na špičce letí nejsilnější jedinec, ale i ten se během letu musí střídát s ostatními. Živí se hlavně rostlinami a hnízdo si staví převážně v rákosí.

Čáp bílý

Čáp obývá hlavně vlhké nížiny s otevřenou krajinou. Svá hnízda si velmi často staví na vysokých komínech či budovách, ale můžeme ho potkat i v korunách stromů. Má dlouhé nohy a zobák, kterým při rozčilení klape. Peří má bílé s černými letkami. Při letu mívá natažený krk. Nejraději má žáby, myši a housenky.

Kukačka obecná

Kukačka žije v lesích, na loukách nebo bažinách. Během dubna, když se k nám kukačky vrací můžeme zaslehnout jejich charakteristické zvuky "kuku", které vydává hlavně sameček. Kukačka má převážně šedé zbarvení. Křídla, která má tmavší jsou zašpičatělá. Ocas je dlouhý a zaoblený. Kukačka svoje vajíčka klade do cizích hnízd. Jelikož se líhne dříve, její mládě vystrká ostatní vajíčka ven. Její krmení dá pak jejímu hostitelskému rodiči velkou námahu, jelikož je mnohem větší než on sám. Kukačka si velmi často vybírá stále stejné druhy, ke kterým klade svá vajíčka, např. rákosník. Její potravou jsou hlavně housenky.

Vlašťovka obecná

Vlašťovky často obývají zemědělskou krajinu a svá hnízda si staví ve stájích, uvnitř budov atd. Za letu chytá mouchy a jiný hmyz. Její vrchní část těla je modročerná, zatímco spodní část je smetanová. Čelo a hrdlo má rezavé a ocas hluboce vykrojený s prodlouženými okrajovými ocasními péry.

Letci - stálé druhy

Domácí druhy ptáků jsou ti, kteří i přes zimu dokáží u nás přežít a obstarat si potravu. Je však dobré, aby i my jsme jim v tom občas trochu pomohli. A proto stavíme krmítka, do kterých sypeme různé směsy semínek.

Sýkora

Sýkorek se u nás vyskytuje několik, nejčastěji se vyskytující je však sýkora koňadra. Ze všech sýkor je největší, má černou hlavu s bílými tvářemi. Spodní část těla má žlutou s černým pruhem, křídla a ocas má modrošedé a hřbet dozelená. Živí se hlavně hmyzem a housenkami a přes zimu má nejraději olejnatá semena.

Vrabec domácí

Vrabec domácí je velmi často se vyskytující druh. Často ho můžeme spatřit kolem lidského obydlí. Křídla vrabce jsou převážně hnědá s výrazným bílým proužkem. Hrdlo a náprsenku má černou, zbytek pak šedý. Samička je však mnohem méně zbarvená. Zpívá rytmickým "čimčarara". Hnízdo si staví v různých štěrbinách a dutinách, občas je můžeme najít i volně v křoví.

Kos černý

Kosa většinou pozná každý. Hlavně jeho sameček se vyznačuje černým peřím a žlutým zobákem. Jeho samička už je však mnohem méně nápadná, má hnědé zbarvení a ani její zobák není výrazný. Dříve obýval hlavně lesy, dnes ho můžeme spatřit i v parcích a zahradách. Živí se hmyzem, velmi rád má ale i ovoce, jako jsou jahody, na kterých nám dokáže způsobit velkou škodu.

Sojka obecná

Sojka se vyskytuje ve všech lesích. Když zaznamená nebezpečí, začne vydávat hlasité zvuky a proto je často označována jako "strážce lesa". Svá hnízda si staví na stromě blízko u kmene. Sojka má modré a černé zbarvení na křídlech, tělo má červenohnědé a pera na hlavě má černobílá. Při hledání potravy jí můžeme zahlédnout i v ovocných zahradách. Na podzim si do zásoby zahrabává lískové oříšky a žaludy do listů nebo do země.

Červenka obecná

Červenka se nejčastěji vyskytuje ve vlhkých lesních porostech, v zahradách nebo parcích. Její krásný zpěv můžeme nejčastěji slyšet při svítání nebo soumraku. Své hnízdo si buduje v malé prohlubínce v zemi. Její tělo je svrchu hnědé a ze spoda světlé, až bílé. Čelo, obličej a hrud' má oranžové.

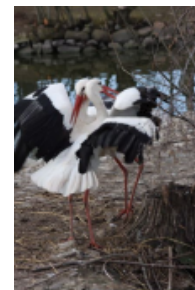

Ptačí hnízdo

Na jaře si ptáci začínají shánět partnery. Samci se snaží samičky nalákat na svůj vábivý zpěv, který je jiný než můžeme slyšet během ostatních měsíců.

Během těchto ptačích námluv se také snaží co nejlépe předvést. Ten, který je pro samičku dost atraktivní, má vyhráno. S tímto partnerem potom začínají hledat vhodná místa pro svá hnízda. Každému ptáku vyhovuje jiné místo, a tak můžeme ptačí hnízda naleznout na stromech, v křoví, rákosí, v dutinách a budkách nebo třeba i v budovách.

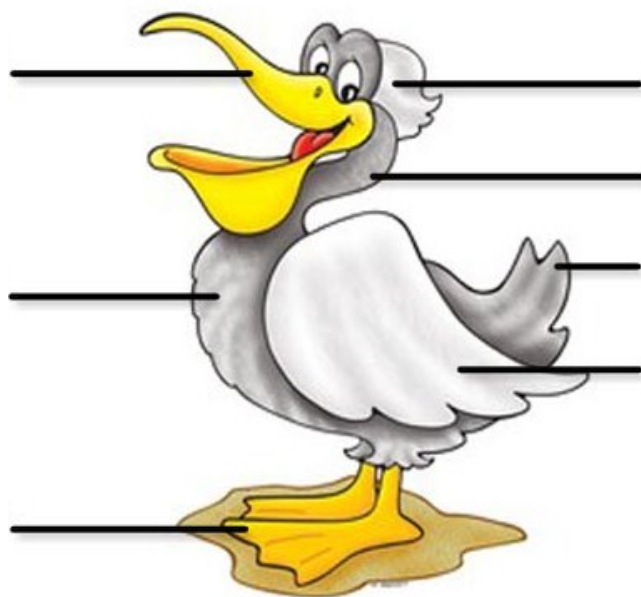

Poté začnou se stavbou, na které se podílí jak samec, tak i samička. Na hnízdo hledají různé věci, jako např. větvičky, suchou trávu, mech, peří nebo i bláto. Z tohoto materiálu pak postaví pevné hnízdo a když je vše připravené samička snese vajíčka.

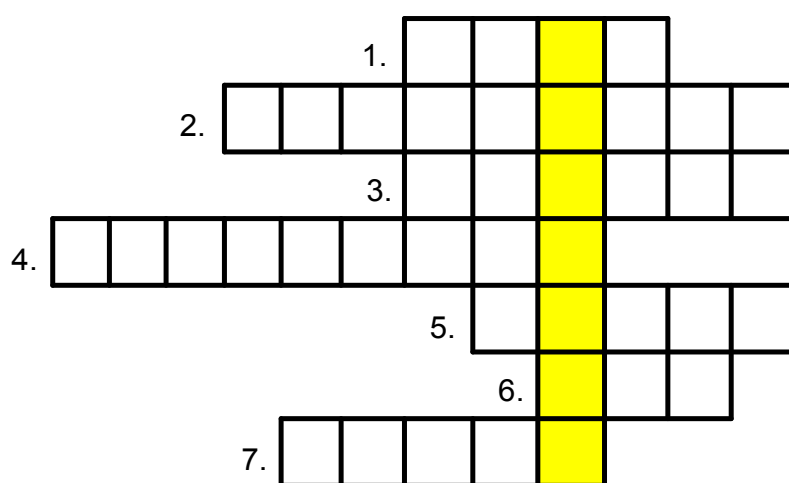
O vajíčka se buď stará jen jeden z rodičů nebo se o péči střídají. Poté co se z vajíček vylíhnou ptáčata, o jejich krmení se starají oba dva, sameček i samička.

Přiřaď názvy ke správným částem těla ptáka

Zobák Ocas Hlava
Nohy Křídla Krk Trup

Vylušti si křížovku.

1. Jaký zvuk vydává kukačka?
2. Zpěv, kterým zpívá vrabec.
3. Potrava, kterou krmíme ptáky v zimě.
4. Jak se jmenují ptáci, kteří od nás v zimě odlétají na jih?
5. Jak se nazývá mládě ptáka?
6. Jak se jmenuje černý pták se žlutým zobákem?
7. Jak se jmenuje pták, kterého označujeme za "strážce lesa"?

Tajenka:

Jak se jmenují stavby, do kterých dáváme ptákům krmení? _____

Uhádneš co je to za ptáka ?

Červeně mu svítí hlava.
Ťuky, ťuky, ťuk,
telegramy vyklepává
na stoletý dub.
Pozor! Důležitá zpráva:
Dřevo, které postonává,
starý doktor bez řečí
proklepe a vyléčí.

Má černou čepici
a křídla od sazí,
štiku i bělici
uloví pod hrází.
Kdo ještě neuhod,
tomu se představí
na břehu tichých vod
jeho hlas chechtavý.

Kolébka z bílého peří
v zrcadle vody se zhlíží.
Hladinu jezera čeří,
lodičkám cestu si kříží.

Šipka hbitá, jen se kmitá,
lítá, lítá, mouchy chytá,
křídly stříhá, jen se míhá,
div, že dráty nepřestříhá.

Doplň básničku slovy z nabídky a vysvětli proč jsi použil zrovna tato slova:

Vlaštovka se vrátila

Jan Čarek

Vlaštovička, švitořička,
už se domů vrátila,
od léta tu

moře

staví

Pod oblaky nahoře
přiletěla přes

čas

Pročpak nám nic nevypráví?

Vlaštovka si hnízdo:
Na řeči teď, prosím vás,
na řeči teď nemám

nebyla

Použitý zdroj: STŘEDA, Ludvík. Čítanka pro malé čtenáře. první. Liberec: Dialog, 1997.

Ptačí řeči

Přiřad' k řeči jméno ptáka ke kterému patří:

Kykyryký, kykyryký,
já jsem silák převeliký,
kykyryký, kykyryý,
já mám kuráž za čtyry!

Vrků, vrků, vrků,
já mám hodně brků!

Káč, káč, káč,
proč ten pláč?
Nechce se mi na pekáč!

Koko, koko, kokodák,
slepice je taky pták!

Kuku, kuku, kuku,
kup si vejce kluku!

Čimčarará, čím, čím, čím,
čím se komu zavděčím?

slepice

holub

dudek

vrabec

Dudu, dududu, dudli, dudli,
utřete si nudli, nudli!

kukačka

kachna

kohout

Podarí se ti napsat alespoň 5 věcí, které ptáci používají na svá hnízda? Zkus to a pak si vybarvi obrázek

Kosáci si staví dům
a chlubí se sousedům,
co všechno už nasbírali,
aby svůj dům vyzdobili:

Malý kousek provázku,
kus ptačího ocásku,
pírko, které ztratil kos,
když pospíchal pro rákos.

1.

3.

2.

4.

5.

Znáš některé další ptáky? Zkus jich pár vyjmenovat a zařadit do správné skupiny.

Vodní ptáci

Ostatní ptáci

Internetové zdroje

KAMENÁ, Martina. skolaplumlov.tym.cz [online]. [cit. 12.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://www.skolaplumlov.tym.cz/dumy/VY_32_INOVACE_1154/54.%20ptaci.htm>.

PRŮŠA, David. orchideje.net [online]. [cit. 12.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://orchideje.net/Priroda/Husa_velka_2.jpg>.

VAŠÍČEK, Zdeněk. detskestranky.cz [online]. [cit. 15.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://www.detskestranky.cz/clanek/1365-ptaci_hnizdo.htm>.

AUTOR NEUVEDEN. animalvet.cz [online]. [cit. 15.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.animalvet.cz/klinika/fotogalerie/Fotogalerie.htm>>.

AUTOR NEUVEDEN. kaprum.cz [online]. [cit. 15.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.kaprum.cz/fauna.html>>.

AUTOR NEUVEDEN. mimibazar.cz [online]. [cit. 15.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://www.mimibazar.cz/rodinne_foto.php?id=958699>.

AUTOR NEUVEDEN. oko.yin.cz [online]. [cit. 14.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://oko.yin.cz/35/ptaci-hnizda/ptaci-hnizdo.jpg>>.

AUTOR NEUVEDEN. onlineomalovanky.cz [online]. [cit. 15.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://img.onlineomalovanky.cz/pt%C3%A1k-je-starat-se-o-vejce_4d712425973b0-p.gif>.

AUTOR NEUVEDEN. tapety.superhry.cz [online]. [cit. 15.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://tapety.superhry.cz/fauna/ptaci/vrana/>>.

AUTOR NEUVEDEN. skvelydomov.blogspot.com [online]. [cit. 12.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://4.bp.blogspot.com/-ZUNmJ0Hx5ok/Ta_dNqUix8I/AAAAAAAAAIfk/7mtbJ_bpMss/s1600/Cap-na-noze.jpg>.

AUTOR NEUVEDEN. vimevic.cz [online]. [cit. 12.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.vimevic.cz/zajimavosti/fotky/letci/pevci/159.jpg>>.

AUTOR NEUVEDEN. vlastovka.info [online]. [cit. 12.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://vlastovka.info/2012/03/21/pomozte-ornitologum-zmapovat-prilet-stehovavych-ptaku-v-projektu-jaro-oziva/>>.

AUTOR NEUVEDEN. Wikipedia.cz [online]. [cit. 12.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tu%C4%8D%C5%88%C3%A1ci>>.

AUTOR NEUVEDEN. Wikipedia.cz [online]. [cit. 12.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%A1trosi>>.

AUTOR NEUVEDEN. Wikipedia.cz [online]. [cit. 13.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sojka_obecn%C3%A1>.

AUTOR NEUVEDEN. Wikipedia.cz [online]. [cit. 13.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cervenka_obecn%C3%A1>.

AUTOR NEUVEDEN. Wikipedia.cz [online]. [cit. 13.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/S%C3%BDkora_ko%C5%88adra>.

AUTOR NEUVEDEN. Wikipedia.cz [online]. [cit. 13.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kos>>.

AUTOR NEUVEDEN. Wikipedia.cz [online]. [cit. 13.9.2011]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vrabec_dom%C3%A1c%C3%AD>.

AUTOR NEUVEDEN. zsmarianske.cz [online]. [cit. 12.9.2011]. Dostupný na WWW: <<http://www.zsmarianske.cz/ekostranky/malyokruh/zvirenavkorunach.htm>>.

MIŠKOVSKÝ, Jiří. Čítanka pro nejmenší na celý rok. Liberec: Dialog, 1996, 204 s.

Datel černý. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013, 14.3.2013 [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/31/Schwarzspecht.jpg/245px-Schwarzspecht.jpg>

Labuť velká. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a2/CygneVaires.jpg/260px-CygneVaires.jpg>

Racek chechtavý. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/15/Black-headed_Gull_-_Larus_ridibundus_-_Hettumáfur.jpg/260px-Black-headed_Gull_-_Larus_ridibundus_-_Hettumáfur.jpg

Vlaštovka obecná. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-07-01]. Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/24/Landsvale.jpg/258px-Landsvale.jpg>